

Operační systémy

Rozšíření x86

Petr Krajča

Katedra informatiky
Univerzita Palackého v Olomouci

- standard IEEE 754
- čísla zakódovaná ve tvaru

$$hodnota = (-1)^{znamenka} \times mantisa \times 2^{exponent}$$

- několik variant s různou velikostí a přesností

Poznámky

- existuje záporná nula
- existují nekonečna – maximální exponent + nulová mantisa
- existuje NaN (Not a Number) – maximální exponent + nenulová mantisa

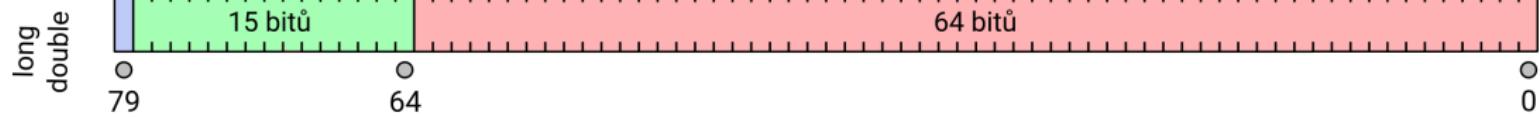
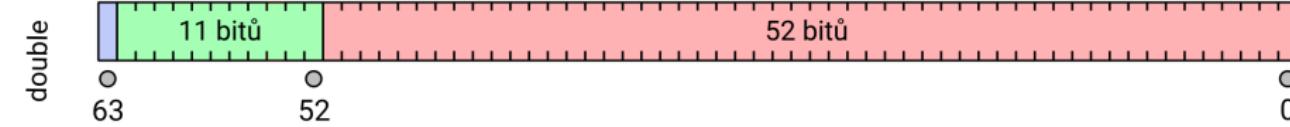
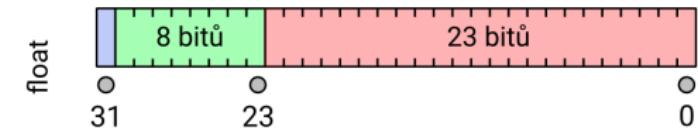
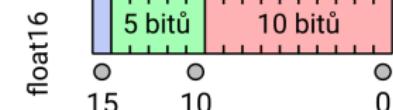

Reprezentace čísel s plovoucí řádovou čárkou (2/3)

označení	typ	velikost (bitů)	exponent (bitů)	mantisa (bitů)
jednoduchá přesnost	float	32	8	23
dvojitá přesnost	double	64	11	52
rozšířená přesnost	long double	80	15	64
poloviční přesnost	float16, half (float)	16	5	10
brain floating point	bfloat16	16	8	7

- █ znaménko
- █ exponent
- █ mantisa

- dvě koncepce CPU – registrové vs. zásobníkové
- registrové: operandy uloženy v registrech (načtení/uložení dat z registru)
- zásobníkové
 - operandy uloženy na zásobníku
 - přidávání/odebírání hodnot přes push/load, pop/store
 - operace pracují s vrcholem zásobníku – add, sub, dup, swap
 - příklad $a^2 - 1$

```
load 1
load a
dup
mul
sub
```

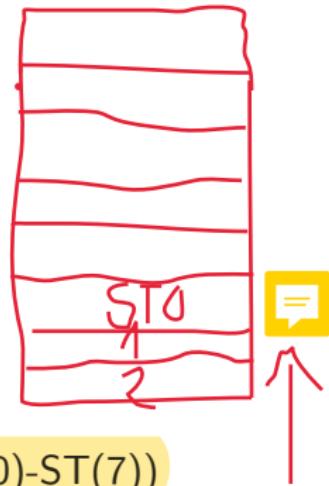
- obvykle druhý zásobník pro volání funkcí
- výrazně jednodušší instrukční sada

Floating-Point Unit (FPU) (1/2)

- řeší výpočty s čísly s plovoucí řádovou čárkou
- pracuje s 80bitovými hodnotami (nutné převody)
- vychází z koprocessoru 80x87 (původně oddělená jednotka)
- \Rightarrow odlišná architektura + omezení
- \Rightarrow zásobníkový procesor, přenášení dat pouze přes paměť
- zásobník má kapacitu osm hodnot
- se zásobníkem jde pracovat jako s registry (označované jako ST(0)-ST(7))
- ST(0) ukazuje na vrchol zásobníku

Operace

- FLD, FST – načtení hodnot na zásobník, odebrání hodnoty ze zásobníku
- FLDZ, FLD0, FLDPI – uložení konstant na zásobník
- FADD, FSUB, ... – numerické operace, jako jeden argument se používá vrchol zásobníku (registr ST(0)), jako druhý je možné použít kteroukoliv hodnotu ze zásobníku (registr ST(1-7)), příp. hodnotu v paměti
- větvení kódu řešeno pomocí porovnání FCOM a podmíněných přiřazení FCMOVx (FCMOVE, FCMOVB, ...)
- další operace FSQRT, FSIN, FCOS, ...

Volání funkcí

- při volání funkcí jsou hodnoty předávány přes zásobník
- návratová hodnota přes ST(0)

- podpora „multimédií”

- SIMD (single instruction multiple data)

MMX

- 64bitové registry mm0-mm7 (shodné s ST(0)-ST(7))

- možné používat jako vektor 1-, 2-, 4-, 8bytových celých čísel

- operace se saturací

SSE

- 128bitové registry XMM0-XMM7

- kapacita pro 4 FP hodnoty s jednoduchou přesností

- základní aritmetika

SSE2

- operace pro práci s hodnotami s dvojitou přesností (CAD)

- možnost používat hodnoty v registrech XMM0-7 jako vektory celých čísel (16 8bitových hodnot, 8 16bitových, atd.); včetně saturace

- 64bitové rozšíření ISA procesorů x86 (označovaná i jako EM64T, x86_64, x64)
- rozšíření velikosti registrů na 64 bitů (rax, rdx, rcx, rbx, rsi, rdi, rsp, rbp)
- nové 64bitové registry r8-r15
 - spodních 32 bitů jako registry rXd (např. r8d)
 - spodních 16 bitů jako registry rXw (např. r8w)
 - spodních 8 bitů jako registry rXb (např. r8b)
- nové 128bitové registry xmm8-xmm15
- následně přibilo rozšíření xmm0 – xmm15 na 256 bitů (registry ymm0 – ymm15); nejnověji AVX-512 rozšiřuje tyto registry na 512 bitů a přidává další (zmm0 – zmm31)
- adekvátní rozšíření operací (prefix REX); omezení délky instrukce na 15 B
- v operacích je možné používat jako konstanty maximálně 32bitové hodnoty ⇒ výjimkou je operace (movabs r, i)

- rozšíření adresního prostoru
- fyzicky adresovatelných typicky 2^{36} až 2^{46} B paměti (virtuální paměť 2^{48} B)

Režimy práce

- 64bitová ISA je velice podobná 32bitové \Rightarrow minimální režie
- **Long mode:** dva submody (ve kterých jsou k dispozici 64bitové rozšíření)
 - 64-bit mode: OS i aplikace v 64bitovém režimu
 - compatibility mode: umožnuje spouštět 32bitové aplikace v 64bitovém OS
- **Legacy mode:** režimy pro zajistění zpětné kompatibility (protected mode, real mode)
- pro výpočty s čísly s plovoucí řádovou čárkou se používají operace SSE, SSE2

Volací konvence

- větší množství registrů umožňuje efektivnější volání funkcí (podobné fastcall)
- možnost zakódrovat strukturovanou hodnotu do registru
- zarovnání zásobníku na 16 B
- sjednocení volácích konvencí (v rámci platformy)

- první 4 argumenty: rcx, rdx, r8, r9
- čísla s plovoucí řádovou čárkou přes: xmm0-xmm3
- na zásobníku se vytváří stínové místo pro uložení argumentů
- zbytek přes zásobník
- návratové hodnoty přes rax nebo xmm0


```
// a -> rcx, b -> xmm1, c -> r8, d -> xmm3
void foo(int a, double b, int c, float d);

sub    rsp, 0x28          ; (0x20 + 0x08 -- kvuli zarovnani po call)
movabs rcx, <addr: msg>
call   printf
add    rsp, 0x28
```

- caller-saved: rax, rcx, rdx, r8, r9, r10, r11
- callee-saved: rbx, rbp, rdi, rsi, rsp, r12, r13, r14, r15

Pozice	Obsah	Rámec
...	...	předchozí
rbp + 56	6. argument	
rbp + 48	5. argument	
...	...	
rbp + 16	prostor pro uložení registrů	
rbp + 8	návratová adresa	aktuální
rbp	původní rbp	
rbp - 8	lok. proměnné a nespecifikovaná data	
...	...	
rsp	...	

- prvních 6 argumentů: rdi, rsi, rdx, rcx, r8, r9
- čísla s plovoucí řádovou čárkou přes: xmm0-xmm7 (počet použitých XMM registrů musí být v registru AL)
- zbytek přes zásobník (zprava doleva)
- návratové hodnoty přes rax nebo xmm0
- pod vrcholem zásobníku oblast 128 B (červená zóna) pro libovolné použití

```
// a -> rdi, b -> xmm0, c -> rsi, d -> xmm1; 2 -> al
void foo(int a, double b, int c, float d);
```

- caller-saved: rax, rdi, rsi, rdx, rcx, r8, r9, r10, r11
- callee-saved: rbx, rsp, rbp, r12, r13, r14, r15

Pozice	Obsah	Rámec
$rbp + 16 + 8 * (n - 1)$	n -tý argument na zásobníku	předchozí
...	...	
$rbp + 16$	první argument na zásobníku	
$rbp + 8$	návratová adresa	aktuální
rbp	původní rbp	
$rbp - 8$	lok. proměnné a nespecifikovaná data	
...	...	
rsp	...	
$rsp - 128$	červená zóna	